

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ КРИТЕРІЇВ ОБ'ЄКТІВ КОМУНАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Об'єкти комунальної власності з позиції права та економічної теорії потрібно розглядати як блага, які територіальна громада використовує у своїй життєдіяльності, по суті, первинні мінові цінності (самоцінності). Майно, яке перебуває в комунальній власності, складає сукупність всіх належних територіальній громаді речей, чи окрема річ, чи мінова цінність [1, с. 108].

Українське законодавство чітко визначеного переліку об'єктів комунальної власності не містить, як і критеріїв до них, але необхідність існування таких критеріїв викликана потребою захисту об'єктів комунальної власності.

К. І. Апанасенко вважає правильним закріпити в законі критерії, які б визначали особливості об'єктів комунальної власності, але закріплювати певні об'єкти як такі, що належать до комунальної власності, з огляду на ознаку їхнього цільового призначення, видається неможливим. Такі критерії можуть бути законодавчо закріплені лише як орієнтири для визначення об'єктів, які підлягають передачі до комунальної власності при розмежуванні державної і комунальної власності, або тих, наприклад, що повинні бути передані на вимогу територіальній громаді до комунальної власності [2, с. 57–58].

Аналізуючи ст. 60 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», в якій зазначено, що: «територіальним громадам сіл, селищ, міст, районів у містах належить право комунальної власності на рухоме і нерухоме майно, доходи місцевих бюджетів, інші кошти, землю, природні ресурси, підприємства, установи та організації, в тому числі банки, страхові товариства, а також пенсійні фонди, частку в майні підприємств, житловий фонд, нежитлові приміщення, заклади культури, освіти, спорту, охорони здоров'я, науки, соціального обслуговування та інше майно і майнові права, рухомі та нерухомі об'єкти, визначені відповідно до закону як об'єкти права комунальної власності, а також кошти, отримані від їх відчуження. Спадщина, визнана судом відумерлою, переходить у власність територіальній громаді за місцем відкриття спадщини», можливо зробити висновок про необхідність законодавчого закріплення цих критеріїв, так як в Законі передбачено тільки приблизний перелік об'єктів комунальної власності.

Також існують суто практичні аспекти, які вказують на необхідність

виділення критеріїв об'єктів комунальної власності.

Чинне законодавство визначає різне призначення майна, що перебуває у власності територіальної громади: об'єкти права комунальної власності, маючи цільовий характер, можуть бути призначені для задоволення житлово-комунальних, соціально-культурних, побутових та інших потреб населення відповідної території, тобто для вирішення питань місцевого значення. У своїй роботі Р. А. Джабраїлов зазначив, що територіальна громада як власник має право визначати кількісні та якісні показники щодо комунального майна, встановлювати для нього відповідний правовий режим, обмеження щодо його відчуження тощо [3, с. 224–225]. І. О. Бондаренко пішов у дослідженні критеріїв об'єктів комунальної власності ще далі: «Для державних органів має бути встановлений обов'язок передавати до комунальної власності тільки ті об'єкти, які відповідають встановленим критеріям, одночасно мають бути встановлені обмеження щодо відчуження певних видів об'єктів із комунальної до приватної власності; можливим є встановлення способів повернення окремих видів об'єктів, що забезпечують життєдіяльність громад, які вже були відчужені» [4, с. 692]. Із зазначеного випливає необхідність створення та закріплення не тільки критеріїв об'єктів комунальної власності, але й критеріїв об'єктів управління комунальною власністю, що посприятиме обмеженню щодо їх неконтрольованого відчуження та надасть підстави повернення окремих видів комунальної власності. Все це у сукупності дозволить запобігти порушенням з боку органів місцевого самоврядування при управлінні об'єктами комунальної власності.

Частиною 9 ст. 60 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» зазначається, що сільські, селищні, міські, районні в містах (у разі їх створення) ради мають право вносити пропозиції про передачу або продаж у комунальну власність відповідних територіальних громад підприємств, установ та організацій, їх структурних підрозділів та інших об'єктів, що належать до державної та інших форм власності, якщо вони мають важливе значення для забезпечення комунально-побутових і соціально-культурних потреб територіальних громад [5].

Норма зазначеної статті дає підстави вважати, що законодавець робить спробу визначити один із критеріїв об'єктів управління комунальною власністю – важливе значення для забезпечення комунально-побутових і соціально-культурних потреб територіальних громад та гарантування інтересів місцевого самоврядування при формування комунальної власності. Крім того, передбачено право місцевих рад на переважне придбання в комунальну власність приміщень, споруд, інших об'єктів, розташованих на відповідній території, якщо вони можуть бути використані для забезпечення комунально-побутових та соціально-культурних потреб територіальних громад. Однак практично застосовувати зазначені положення досить складно через застосування

конструкції «...якщо вони мають важливе значення для забезпечення...». Тому доцільним було б на законодавчому рівні чітко закріпити в яких саме випадках та для досягнення яких цілей органи місцевого самоврядування наділяються правом вносити пропозиції про передачу або продаж у комунальну власність відповідних об'єктів.

Для усунення можливих порушень у відношенні об'єктів комунальної власності пропонується закріпити у законодавстві наступні критерії об'єктів управління комунальної власності:

- мають важливе значення для забезпечення повсякденних комунально-побутових і соціально-культурних потреб територіальних громад;

- розташовані на відповідній території;

- забезпечують виконання органами місцевого самоврядування своїх завдань та функцій;

- покликані забезпечити у довготерміновій перспективі життєдіяльність територіальних громад, їх сталий економічний та соціальний розвиток.

Вищенаведений перелік критеріїв є базовим й не претендує на виключність.

Література

1. Туктаров Ю. Е. Имущественные права как объекты гражданско-правового оборота // Актуальные проблемы гражданского права, М.: Издательство НОРМА. – 2003. – № 6. – С. 101–136.

2. Апанасенко К. І. Правовий режим майна, що є в комунальній власності: дис. ... канд. юрид. наук. – Київ, 2006. – 248 с.

3. Джабраїлов Р. А. Господарська правосуб'єктність міста: теорія і практика: моногр. – Донецьк: Ноулідж. – 2010. – 455 с.

4. Бондаренко І. О. До проблеми формування комунальної власності. Актуальні проблеми держави і права. – 2011. – № 62. – С. 690–697.

5. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21 травня 1997 р. № 280/97-ВР. Дата оновлення: 02.08.2017. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр> (дата звернення: 20.11.2017).